№ 13 ԹԷՀՐԱՆ ՇԱԲԱԹ 26 ՄԱՐՏԻ 1894 № 13

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

ՇԱՒԻՂ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

„ՇԱՒԻՂԸ“ ԼՈՅՍ Է ՏԵՍՆՈՒՄ ՏԱՐԵԿԱՆ 50 ՀԱՄԱՐ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

«ՇԱՒԻՂԻ» Տարեկան գինը 10 Թուման, կէս տարուանը 6 ղրան: Առանձին համարները 5 շահի: Արտասահմանում տարեկան 8 ֆրանկ կամ 3 րուբլի, կէս տարուանը 5 ֆր. կամ 2 րուբլի: Թէհրանում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ: Մեր հասցէն. Téhéran. Rédaction ÇHAVIGH:

«ՇԱՒԻՂԻ» խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 8—4 ժամը: Կիրակի եւ տօն օրերը 10—2 ժամը: Յայտարարութիւն ընդունւում է ամեն լեզուով: Յայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր բառին ½ շահի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նոր Ջուղայի հերոսները.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. [illegible]. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ —ԲՈՐՍԱ:

ՆՈՐ ՋՈՒՂԱՅԻ ՀԵՐՈՍՆԵՐԸ

Դեռ մի երկու շաբաթ չէ անցել այն օրից, երբ „Շաւիղը“ խօսելով Եսայի եպիսկոպոսի գործունէութեան մասին, իբրև Թեմական Առաջնորդի, յայտնել էր այն միտքը թէ մի անձնաւորութիւն, որ ջնջել է այնքան եղծումներ, չէ կարող չգտնել հակառակորդների մի ստուար բանակ: Մենք հեռու էինք մտածելուց, որ իրողութիւնը այնքան շուտ կը հաստատէր մեր յայտնած միտքը, և Նորին Սրբազնութեան հակառակորդները այնքան շուտ կ'փութացնէին իւրեանց ինչ „սանդրի կտաւ լինելը“:

Մեր Սպահանի թղթակցի հաղորդած լուրից, որ տպուած է ներքին լուրերի բաժնում, երևում է թէ մինչև ինչ փողոցային ստորնութեան կարող են իջնել մարդիկ, երբ նոցա գրպանի շահերը շօշափուած են, մենք բառ չունենք բաւական ուժեղ այդ տեսակ հրէշաւոր մի արարք այպանելու:

Գալով միւս խնդրին երևում է թէ ջուղայեցիներից մի խումբ, ինքնակոչ ներկայացուցիչ Ջուղայի բոլոր հայ հասարակութեան, հեռագրով դիմել են առ Վեհափառ Հայրիկը, խնդրելով անմիջապէս և անյապաղ յետ կանչել Թեմական Առաջնորդին, ազգը և եկեղեցին փրկելու համար(!!!)...:

Այդ պարոնները երևակայել են որ Պարսկաստանի և Հնդկաստանի Թեմական Առաջնորդը նշանակւում է Ն. Ջուղայի քմահաճոյքներին ծառայելու համար, և անմիջապէս որ նորա գործունէութիւնը հակառակ լինի նոցա բարձր բարեհաճութեան, Էջմիածինը պատրաստ է կատարել նոցա վճիռը:

Մենք ի հարկէ հակառակ չենք այն ցանկին որ ժողովուրդը իւր պաշտօնեայք յայտնէ իւր գործիչների մասին, որչափ և բարձր աստիճանի վերայ կանգնած լինին նոքա, բայց դորա համար կայ օրինաւոր ձև:

Ինչ է այդ բռնական վտանգը որ յանկարծ սպառնացել է ազգին և եկեղեցուն, այնպէս որ ազգի և եկեղեցու պաշտպանները տեսել են, որ եթէ փութով աղերսագիր ուղարկեն Վեհափառ Կաթողիկոսին, բացատրելով իւրեանց պատճառները, սեպհական ստորագրութիւններով, այդ արդէն ուշ կլինի, և ազգը և եկեղեցին արդէն կործանուած կը լինին:

Մենք տեղիք ունենք կարծելու որ մի քանի անհատներ, պարտաւորելով յետ տալ վաղուց կլանած ահագին գումարներ. իւրեանց ջղաձգական ջարդումների մէջ, ազգը և եկեղեցին նոյնացրել են իւրեանց գրպանների հետ, (ոչ ապաքէն եկեղեցի և գրպան վաղուց համերաշխ են եղել նոցա մօտ), և յարուցել են իւրեանց խնամիների և փեսաների շրջանում այդ ահագին իրարանցումը:

Եւ վերջապէս ինչ է այդ պարոնների գանգատը Թեմական Առաջնորդի դէմ, ինչու չեն գրում մի որ և իցէ լրագրում իւրեանց բողոքները ինչու չեն ուղարկում „Շաւիղին“, „Մշակին“, „Արձագանքին“, „Նոր-Դարին“, վերջապէս, որ և իցէ մի թերթի, իւրեանց ամպերը դղրդացնող գանգատները: Մենք պատրաստ ենք տպելու մեր թերթի մէջ ամեն մի օրինաւոր քննադատութիւն: Բայց ոչ. խաւարասէրների նշանաբանն է, լռութիւն, մութ և դաւադրութիւն:

Միթէ այդ Եսայի Եպիսկոպոսը չէ որ անցեալ տարի, երբ կամենում էր մեկնել դէպ ի Կովկաս, իւր խանգարուած առողջութիւնը վերականգնելու համար, ամբողջ Ջուղան խումբերով խնդրեց վանքի գաւիթը և չը թողեց որ Նորին Սրբազնութիւնը մեկնի, վախենալով որ այդ մի պատրուակ է թեմից հրաժարուելու: Այժմ ինչ պատահեց:

Այդ մի և նոյն հերոսներն էին, որ քանի տարով առաջ Գրիգորիս Արքեպիսկոպոսի պաշտօնանկութիւնը պահանջելու համար, համարձակել էին իւրեանց անտեղի աղերսագրով ձանձրացնել մինչև իսկ Նորին Վեհափառութիւն Ռուսաց Կայսրին, երբ նոցա դատարկամիտ բաղձանքները անլսելի էին մնացել Էջմիածնում:

Մենք պահանջում ենք յանուն լրագրութեան որ բացուին, յայտնուին այդ բոլոր խնդիրները: Կեղտոտ ջրերը գաղտնի լուանալու քաղաքականութիւնը արտադրում է միշտ կեղտոտ ջրեր: Հասարակական գործիչների դատաքննութիւնը պէտք է լինի յայտնի, հրապարակական, որպէս զի ընկերութիւնը զտուի, մաքրուի այնպիսի ցեցերից, որոնցից վնասւում են ամբողջ սերունդներ:

Մենք յայտնում ենք մեր անկեղծ ցաւակցութիւնը Եսայի սրբազանին, իւր դէմ գործ դրուած ապիրատ վարմունքի և յարուցուած փոթորկի համար, և յոյս ունենք որ Նորին Սրբազնութիւնը անտարբեր կը թողնէ այդ բոլորը և կը շարունակէ իւր անդրդուելի գործունէութիւնը:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ն. Ջուղա, 12 մարտի 1894

Ձեր թերթի 8-րդ թուղթի մէջ հրատարակուած „Ն. Ջուղայի Հայոց Հասարակական ոգին“ վերնագրով յօդուածն ոմանց դիւրազգացութիւնը վիրաւորած

լինել կը թուի, ուստի խնդրում եմ բարեհաճէք իմ հետեւեալ մի քանի համառօտ նկատողութիւններս զետեղել «Շաւիղի» սիւնակների մէջ, թէ ոմանց թիւրիմացութիւնն փարատելու եւ թէ նորանոր թիւրիմացութեանց տեղիք չտալու համար։

Յօդուածագիրը Ջուղայեցւոց բարոյական եւ կրթական կողմերը շօշափելու ժամանակ ասում է թէ «հասարակական կեանքի հետքն անգամ չկայ»։ Արդարեւ եթէ այս դատավճիռն լոկ բառական կերպով թարգմանենք, յօդուածագիրն չարաչար կերպով սխալած եւ յայտնապէս մեղանչած կը լինի մի ամբողջ հասարակութեան գոյութիւնն անգամ հերքելով, այդ հասարակութեան բարոյական թերութիւնները հրապարակաւ մատնանիշ արած լինելու համար, բայց այնպէս չէ. պէտք է բարեմտօրէն թարգմանել եւ ճշդիւ ըմբռնել գրութեան իմաստը։

Ըստ իմ հասկացողութեան, որ հաւատացած եմ հեռու չէ ուղիղ լինելուց, յօդուածագիրը ուզում է ասել թէ ցաւալի է որ պարսկահայոց կեդրոն համարուած Ջուղայու հասարակութեան մէջ բնաւ չէ զարգացած ընկերական հոգին, քննայելով որ այնքան ժամանակ իբրեւ մխիթարութիւն եւ պարծանք ունեցած է եպիսկոպոսանիստ փառաւոր վանք, նոր եկեղեցիներ, հարստութիւններ, ազգային տպարան, երկսեռ վարժարաններ եւ համերաշխութեան կապ Հնդկահայոց եւ Ջաւահայոց հետ եւ այլն. մինչդեռ Պարսկաստանի միւս քաղաքներն որ զուրկ են այդ նպաստաւոր հանգամանքներից եւ հասարակութիւնն անհամեմատ աւելի փոքրաթիւ է, այնուամենայնիւ ազգային ընդհանուր շարժման մասնակցելով, ունին զանազան ազգօգուտ ընկերութիւններ եւ զբաղւում են հասարակաց կենսական խնդիրներով, ուրեմն խղճի մտօք հարցանելի է, թէ արդեօք յօդուածագրի քննադատութիւնը թէեւ շատ խիստ, բայց իրաւացի է թէ ոչ։ Անուրանալի մի ճշմարտութիւն է այս, որ Ջուղայեցիք ունեն զանազան գովելի յատկութիւններ, ճշմարիտ է որ անխնայ օգնած են այն ամեն կրօնական եւ ազգային հաստատութեանց, որոնց համար դիմում եղած է իրանց. ստոյգ է որ միշտ կարեկցել եւ օգնութեան ձեռք են կարկառել թէ զանազան հայ պանդուխտների, եւ թէ հեռաւոր կարօտեալ հայրենակիցների, ի հարկէ այս ամենն քրիստոնէական եւ մարդասիրական գովելի յատկութիւններ են, բայց նպաստակից չըշեղուելու համար դարձեալ կը գանք այն հարցին, թէ արդեօք Պարսկաստանի կեդրոն համարուած Ջուղայի բազմաթիւ հայ հասարակութեան մէջ ցայժմ գոյութիւն ունեցած է կամ ունի մի որ եւ է ընկերութիւն, որ իրանց զաւակաց կրթութեան կամ իրանց բարոյական կեանքի ամենակարեւոր պէտքի մասին հոգ տարած կամ տանում լինի, մինչ թէ պէտք է վարանուիլ կամ կարմրել բացասական պատասխան տալու համար։ Պատմական մի սխալ գործած չըլինելու համար, հարկ եմ համարում յիշել այստեղ, որ Ջուղայում ունեցած ենք երբեմն ընթերցասիրաց ընկերութիւններ, բայց տխրութեամբ սրտի պէտք է խոստովանուիլ որ այդ երկու ընկերութիւններն եւս այնքան շուտ վերջացան ինչքան դեկտեմբերի արեւն. իսկ թէ ինչ ազդիչնք ունեցան, դժբաղդաբար ոչինչ չը կայ խոստովանելու.....։

Յօդուածագիրը քննադատում է Ջուղայի հասարակութեան եւ մանաւանդ ունեւորների անտարբերութիւնը դէպի իրանց ազգային հաստատութիւններն եւ այլն. դարձեալ բնականաբար հարց է առաջ գալիս թէ արդեօք յօդուածագրի այս քննադատութիւնն իրաւացի է թէ ոչ. եթէ մեր ունեւորները խղճով համոզուած են որ այս քննադատութիւնն անիրաւացի եւ զրպարտութիւն է իրանց դէմ, լաւ կըլինի ուրեմն մի փոխանակ տրտնջալու եւ զայրանալու, երկեն մի ազգօգուտ յօդուածով հերքեն այդ, ճշմարտութեան վերայ հիմնուած անհերքելի փաստերով. անհերքելի փաստերով եմ ասում եւ ոչ թէ դատարկ պատճառաբանութիւններով, ազատ են անշուշտ գրելու ինչպէս որ կուզեն, բայց իրողութիւնն այն է որ Ջուղայի հասարակութիւնն եւ մանաւանդ ունեւոր դասակարգն վերջին ծայր անհոգութեամբ եւ անտարբերութեամբ է վերաբերւում դէպի ազգային հաստատութիւնները, խոստովանում եմ որ ես եւս ջուղայեցի եմ, եւ այդ դատապարտեալ հասարակութեան մէկ անդամն, բնականապէս նորին եւ իմ անձնական պատուազգացութիւնս ոչ պակաս քան թէ ուրիշները, բայց քանի որ ազգերուն-քի հակառակ է անձնական պատիւը գերադասել ազգային շահերից, եւ անհատական արժանապատուութիւնը փրկելու համար ուրանալ ճշմարտութիւնը, հարկ եմ համարում մի երկու օրինակներ առաջ բերել ի գիտութիւն ընթերցողների։ 1890—91 թուականների մէջերում, երբ [illegible] ազգային հաստատութեանց հոգաբարձութիւնը, տեղւոյս ազգային կեդրոնական վարժարանի տարեկան որոշեալ նպաստի առաքումն ուշացրած էր ինչ ինչ նկատումներով, վարժարանն 7—800 թուման ծանր վաշխով պարտքի ներքոյ ճնշւում էր. միւս կողմից օրիորդաց դպրոցի համար հանգուցեալ բարեպաշտ Մանուկ Յորդանանեանի (նոյն դպրոցի հիմնադրի եւ բարերարի) կտակած գումարի տարեկան հասոյթն իջած էր (եթէ խաբ չեմ) 66 ռուբլի պէս մի խիստ աննշան գումարի միայն, հարցանելի է թէ արդեօք այդ միջոցում Ջուղայի հասարակութիւնը, գոնէ պատուազգաց հարուստներն, բնաւ ուշադրութիւն դարձրին այդ երկու նուիրական հաստատութեանց անխուսափելի վիճակին, կամ դրանից դարման տանելու համար որ եւ իցէ մի քայլ առին. բնաւ երբէք. ո՞չ ապաքէն այդ վարժարանների դռներն կըփակուէին եւ հարիւրաւոր մատաղ մանկտիք խուռներամ կըդիմէին բողոքական միսիոնարաց հիւրնկալ գիրկըն, եթէ մի աներեւոյթ ձեռք օգնութեան հասած չըլինէր առաջինին *) եւ արտաքին օգնութիւնը երկրորդին, ուրեմն յօդուածագիրը չէ սխալուած, եւ ոչ եւս մեղանչած է ճշմարտութեան դէմ երբ ասում է թէ հասարակական կեանքի հետքն անգամ չկայ։ Ճիշտ է որ մի երկու անգամ ազգային կեդրոնական վարժարանի համար հանգանակութիւն բացուած լինելով, Ջուղայի հասարակութիւն եւս անմասն չէ մնացած, բայց ի հարկէ այդ չէ նշանակում թէ ջուղայեցիք բարձր նշանակութիւն են տալիս կրթական հաստատութեանց, ապացոյց կուզէք, միթէ ջուղայում չըկան քսան եւ երեսուն չափ հարուստ եւ միջակ դասակարգի մարդիկ (թէ հոգեւորական եւ թէ աշխարհական դասից) որոնք տարեկան տասնական կամ հնգական թումաններ դիւրութեամբ կարող են տալ իւրաքանչիւրը, բայց ինչ, ո՛չ թէ միայն այդպիսի պարտաճանաչութիւն երբէք զգացուած կամ տեսնուած չէ, այլ եւ ընդ հակառակն եթէ պատահել է մի օտար քաղաքից, բայց Ջուղայումն հաստատուած, բարեպաշտ եւ ազգասէր մէկը տեսնելով եւս առաջնորդի ջանքերն վարժարանի նիւթական եւ կրթական վիճակըն բարւոքելու մասին, առանց մի ու-

---

*) Այդ աներեւոյթ ձեռքը Նորին Նախանձայարի ձեռքն էր, որի վեհանձնութիւնն են ուրանում ջուղայեցիների մի մասը, իսկ միւս մասը լռում է, ահա ինչ է հասարակական ոգու բացակայութիւն։

Խմբ.

բեչի թելագրութեան, ինքնայօժար կամքով, մի հարիւր թուման ուղարկում է Եպիսկոպոսին իբրև նուէր վարժարանի համար, փոխանակ ջուղայեցւոց բարի նախանձը շարժելու, սկսում են զանազան կերպ թարգմանութիւններ տալ այդ բարեգործութեան, և այդպիսով վիրաւորել անշահախնդիր մարդու ազնիւ ըզգացմունքն և սիրտը:

Քանի՜ քանի անգամ պատահած է, որ Թեմական Առաջնորդից կամ վարժարանի կառավարչութիւնից, առաջարկուած է ունևորներին ամսական մի կամ երկու ղրան որոշեալ տուրք վճարեն իրանց զաւակների ուսման համար, կամ տարեկան հինգ ղրան վճարեն դասագրքերի համար, բայց ամեն անգամ սպառնալից պատասխան են ստացել, որ եթէ միւս անգամ այդպիսի մի անտեղի և անախորժ առաջարկութիւն կը լինի իրանց, անմիջապէս դուրս կը տանեն իրանց զաւակներին և կուղարկեն բողոքականների դպրոցը, ուր ամենայն ինչ գրեթէ ձրիապէս է մատակարարւում. երանի՜ թէ այս կէտումն էլ մեր Ջուղայի պատուազգաց պարոնները կարողանային իրանց արժանապատուութիւնը ճանաչել և պահպանել.....:

Նաև յօդուածագիրը մատնանիշ է անում Ջուղայի այն երիտասարդներին, որոնք, Հնդկաստանում են աւարտած իրանց ուսման ընթացքը և վերադառնալով իրանց ծննդավայրը, ոչ մի քայլ չեն առնում որ և իցէ մի ազգօգուտ ընկերութիւն հաստատելու իրանց համարւէն եղբայրների մէջ. ցանկալի էր գիտենալ թէ արդեօք այդ կարգի երիտասարդներն ունե՞ն իրանց այդ պատուելի անտարբերութիւնը և պաղարիւնութիւնը արդարացնելու մի որ և իցէ իրաւացի պատճառ, կարծեմ պէտք է ասեն, „ըիքպզ բառեղ լայֆ չը կայ, սպիրիտ չը կայ, սըրկըս չը կայ, թիէտըր չը կայ, մի բան որ կայ մուֆտ խօսել, ա՜հ դամնդ ռըբբիշ, նանսէնս!....“

Ահա՛ Հնդկաստանից վերադարձող լուսաւորեալ ու ազատամիտ երիտասարդները (բացառութիւն յարգելով). կարող էք գուշակել թէ Ջուղան կամ Ջուղայի հասարակութիւնն ինչքան կարող է օգտուել այս չնաշխարհիկ արարածներից, ափսո՜ս, յիրաւի հազա՜ր ափսոս, միթէ աւելի լաւ չէր լինի, որ այդ մարդամեքենայ երիտասարդները փոխանակ օտար կլիմայի, օտար ազդեցութեան ներքոյ և օտար լեզուով ու հոգւով կրթուելու, հէնց հայրենի հարկի տակ մնացած և նոյն իսկ տէր Թօդիկեան վարժարանների մէջ փոքր ի շատէ ազգային ու կրօնական հոգւով կրթուած ու զարգացած լինէին, ո՞չ ապաքէն բաւական շնորհքով ու տարբեր կերպարանքով երիտասարդներ կը լինէին, եթէ այն գումարն որ Հնդկաստանում են ծախսած ուսման համար, կէսը միայն այստեղ ծախսած լինէին. ինչ և իցէ, իմ նպատակս որ և իցէ մէկի դիւրազգացութիւնը վիրաւորել չէ, այլ Ջուղայի իրական պատկերից մի գաղափար տալ բարեմիտ ընթերցողներին: Ի վերջ բանից, ի սրտէ փափակում եմ որ մեր առերևոյթ Եւրոպականացեալ երիտասարդներն ի ներքուստ ևս Եւրոպացւոց գովելի սովորութիւններն ընդունեն ու գործադրեն, և եթէ իրանք չեն յօժարում գործ սկսել կամ ամաչում են նախաձեռնութիւն ունենալ ազգային և ընկերական գործերի մէջ, արդէն սկսուած է Րաֆֆիի ընկերութիւնը. հրաւիրում ենք համայն երիտասարդներին, որոնք ցայժմ անդամակցելու բարեհաճութիւնը չեն ունեցած, գան միանալու այս ընկերութեան հետ, որոյ նպատակն է ընթերցասիրութիւն ծաւալել պարսկահայերի մէջ. թող նոքա որ անդամ են մարմնամարզական ընկերութեան և ամսական 4—5 ղրան վճարում են միայն երբեմնական զբօսանքի համար, հաճին ամիսը մի ղրան էլ վճարել ազգային թերթեր և վիպասանութիւններ կարդալու համար. ի հարկէ միանալով այս ընկերութեան հետ, ո՛չ թէ միայն իրենք կօգտուին բարոյապէս, և այդ անտարբերութեան ու օտարամոլութեան արատը թօթափած կը լինին իրանց վերայից, այլ և մեծ մասամբ օգնած կը լինին ընկերութեան նպատակին:

Ա***

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեր Սպահանի թղթակիցը հաղորդում է մեզ հետևեալը: Լսում ենք որ Թեմական Առաջնորդը իւր մօտ է հրաւիրել տեղւոյս քահանաներին և ունեցել է նոցա հետ երկար խորհրդակցութիւն: Մի պարսիկ, որին մի քանի հայեր սովորացրած են եղել անարգելու Սրբազան Եպիսկոպոսին փողոցների մէջ, ձերբակալուած, տուգանքի ենթարկուած, և բանտարկուած է, և նորան հրամայուել է այսուհետև ոտք չը դնել Ջուղայում: Երևում է ուրիշ դէպքեր ևս տեղի է ունեցել վանքի մէջ նոյն օրը, որոնց մասին դեռ ոչինչ չէ յայտնուած, և գաղտնի են պահւում: Նոյնպէս հաստատ աղբիւրից գիտենք որ մի հեռագիր ուղարկուած է Վեհափառ Կաթուղիկոսին, որպէս թէ ի դիմաց Ջուղայի բոլոր հայ հասարակութեան, խնդրելով Նորին Վեհափառութիւնից անմիջապէս յետ կանչել Թեմական Առաջնորդին, „փրկելու համար ազգը և եկեղեցին“, ճիշդ այս բառերով գրուած է եղել հեռագիրը, որ մեր թղթակիցը տեսել է (!!): Բայց նոյնպէս հաստատ աղբիւրից գիտենք, որ հասարակութեան մէկ քառորդն անգամ կամ աւելի քիչ ևս, հազիւ թէ ստորագրած լինի այդ աղերսագիրը, իսկ հոգևորականներից ոչ ոք. նոյնպէս ոչ մի տեղեկութիւն չունին գործից՝ ոչ շրջակայ գիւղերը, ոչ Հնդկաստանի հայերը, և ոչ Թեմի այլ քաղաքները:

—

Անցեալ կիւրակէ, ամսոյս 20-ին, տեղի ունեցաւ տեղւոյս Ազգային Ուսումնասիրաց ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը, հոգաբարձութեան պաշտօնակաս անդամները ընտրուեցան հետևեալ անձինք. պ.պ. Յովսէփ Թադթէոսեան, Խաչիկ Յ. Սարգսեան, Յարութիւն Մարտիրոսեան, Ալեքսան Յովհաննիսեան, Արամ Քարամեան, Բագիլ Բարսեղեան, և Ռափայէլ Թադթէոսեան, իսկ 1893-ի տարեկան հաշիւը քննելու համար ընտրուեցան երեք հաշուեքննիչներ: Ընտրութիւնները յաջող անցան:

—

Ռաշտի մեր թղթակիցը հաղորդում է հետևեալը: Տեղւոյս քահանայ Ղևոնդ Միրիմանեանցի աշխատութեամբ, մօտ օրերս կը կազմուի Ռաշտում, օղեվաճառների մի ընկերութիւն: Ուրախալի մի երևոյթ. հայ օրիորդը կամ հայ մանուկը ազատ կը լինի դուրս չը գալու լպիրշ մարդկանց երեսին և օղի ծախելու: Ընկերութիւնը պէտք է կազմեն բոլոր օղեվաճառները և պէտք է գործեն միահամուռ: Հերթով, ամեն մէկը պէտք է նշանակած օրը գնան իրանց պաշտօնին, այսինքն օղելից ըմպելիներ ծախելու: Մանրամասն տեղեկութիւններն իւր ժամանակին կը հաղորդենք: Ռուսաց թղթադրամը չափազանց թանկացել է. 1 րուբլին արժէ 5 ղրան 12 շահի:

—

Ռաշտից մեզ գրում են. որ թատերասէրները, ներկայացումներից յետոյ, հանգիստ քաշուել են իրանց գործին, յայտնի չէ թէ ինչ արդիւնք են ունեցել 2 ներկայացումները, հաշիւ չեն տալիս:

—

Նոյն տեղից գրում են թէ, օրիորդաց

Խրիմեան դպրոցը, 20 րուբլի նուիրած է տուել, մասնաւորապէս պ. Գրիգոր Մարգարեանից: Գովելի է յիշեալ պարոնի ազգասիրական եռանդը. ամենայն տարի, չէ մոռանում հեռու Մասկուայից իւր լուման ուղարկել տեղական ազգային հիմնարկութեանց:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԵՐՔՈՒՄ

«Մշակ» լրագրից քաղում ենք հետեւեալը: Վերջին օրերս «Նոր-Դար» եւ ուրիշ լրագիրների մէջ անստոյգ եւ հակառակ աղբիւրներից քաղուած լուրեր եւ այդ լուրերի վերայ հիմնուած եզրակացութիւններ հրատարակուեցան ազգիս Վեհափառ Հայրապետի ընդդէմ եւ [illegible] Ռուսահայոց Կաթողիկոսական Յանձնաժողովի կանոնների գործադրութեան մասին:

Այդ սխալ հրատարակութիւններից ծագող թիւրիմացութիւնները առաջն առնելու [illegible] ըստ հրամանի Վեհափառ Հայրապետի ամենայն հայոց, Դիւանը պարտք է համարում հերքել այդ անհիմն հրատարակութիւնները, ծանուցանելով միանգամայն ի տեղեկութիւն [illegible] որ Նորին Վեհափառութեան բարձր հրամանով կազմուած եւ [illegible] Ռուսահայոց-Կաթողիկոսական Յանձնաժողովը իւր բոլոր պաշտօնեաներով ու վճիռներով [illegible], գործում է միայն Վեհափառ Հայրապետի բարեհաճ փափագմամբ եւ հրամանով, եւ մինչեւ այժմ չէ կարող գործել անկախաբար եւ [illegible] Յարութ Թօսեանը:

Բարի առնելէք «Մշակ» լրագրի մէջ տպել սոյն պաշտօնական հերքումը:

Վեհափառ Հայրապետի դիւանապետ

Խորէն ծայր. վարդ. Ստեփանէ

Փետր. 25

Էջմիածին

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Վաշինգտոնից հեռագրում են 10/22 մարտի. Ֆինանսական յանձնաժողովը [illegible] Տարիֆ բ՛իլը [illegible] է Սենատին [illegible] դրուած է Չինական նոր դաշնագրով, որով պէտք է ընդունուի արտաքսման օրէնքները [illegible] Միացեալ Նահանգների մէջ մի քանի [illegible]:

Լոնդոնից հեռագրում են որ 11/23 մարտի, [illegible] Դուբլինի [illegible] մէջ [illegible] որ 20 հոգի վիրաւորուեցան [illegible] ժամանակ: Չէմբրլէն, Էդինբուրգում իւր խօսած մի ճառի մէջ, ընդդիմանալով Ռօզբէրիի [illegible] կուսակցութեանը, ասաց որ Իռլանդիայի ինքնավարութիւնը [illegible]:

Բուդապեշտից հեռագրում են որ, 11/23 մարտի [illegible] երեկ [illegible] որ բոլորն էլ պէտք է կախուէին ի նշան սուգի Քօշուտի մահուան առթիւ: Խանութպաններն սեւ դրօշակներ բարձրացրին ամէն տեղ: Բազմաթիւ ընդհարումներ տեղի ունեցան ոստիկանութեան հետ եւ ամբոխից 20 հոգի վիրաւորուեցան:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Լոնդոն, 14/26 մարտ: Աւստրիայի կայսրը, գալոց շաբաթ օր պէտք է այցելէ Վիլհէլմ կայսրին, որ բնակւում է Աբբացիայում: Լուր կայ թէ Ցարը և Վիլհէլմ կայսրը պէտք է տեսակցին աշնանքին: Տայմզի Փարիզու թղթակիցը, նորա բերելով տարբեր աղբիւրներից քաղուած լուրեր, ի միջի այլոց և Դանիմարքայի թագաւորի արած ոչ-պաշտօնական նկատողութիւնները, ցոյց է տալիս որ Աւստրիան, Ռուսաստանը, Գերմանիան և Իտալիան համախոհ են զինուորական ծախքերը պակասեցնելու քաղաքականութեան մասին, և յոյս է յայտնում որ Ֆրանսան ոչ մի դժուարութիւն չը պէտք է յարուցանէ:

Լոնդոն, 13/25 մարտ: Չորս հազար պատգամաւոր հաւաքել են Հռոմ, բժշկական համաժողովին ներկայ գտնուելու:

Պետերբուրգ, 13/25 մարտ: Այստեղ լուր կայ որ ռուսները ամրացնում են իրանց զինուորական ոյժը Աֆղանիստանի սահմանագլխի վերայ:

Լոնդոն, 17/29 մարտ: Վերջին լուրերից քաղում ենք, որ նոր կռիւ է տեղի ունեցել Տիմբուքտուի մերձակայքում, և որ Ֆրանսացիները յարձակուել են բնիկների երկու խմբի վերայ և յաղթել են նրանց:

Վաշինգտոն, 17/29 մարտ: Նախագահ Քլիվլանդ, ծերակոյտին ուղարկած իւր մի պատգամով, մերժում է գանձարանում արծաթ դրամ զարկելու օրինագիծը, վտանգաւոր համարելով այդ բանը:

Հռոմ, 17/29 մարտ: Երէկուան այսօր [illegible] բժշկական համաժողովը: Ներկայ էին 7000 պատգամաւորներ: Բաշէլլին, պատգամաւորների ժողովի փոխ նախագահը, նախագահ ընտրուեցաւ: Բոլոր պաշտօնական պատգամաւորները ներկայացան Թագաւորին և Թագուհուն:

Վիեննա, 18/30 մարտ: Ֆրանց Յոզեֆ կայսրը երեկ առաւօտ որը Վիլհէլմ կայսրի մօտ էր Աբբացիայում, և երեկոյեան վերադարձաւ այստեղ:

Լոնդոն, 19/31 մարտ: Երէկ գիշեր համայնքների ժողովում, սըր Ուիլեամ Տէմբըլ խնդրեց, որ Պամիրին վերաբերեալ բոլոր թղթերը դրուին ժողովի առջեւ: Նա յայտնեց որ Ռուսիայի և Ֆրանսայի միացեալ գործունէութիւնը միջամտութեան սպառնալիք էր Հնդկաստանին: Ֆրանսական կառավարութիւնը ընտրել է երեք դատաւոր Ֆրա Աչոնի դատի համար:

Վիեննա, 19/31 մարտ: Քօշուտի մարմինը ամենայն փառքով դրուած է Բուդապեշտ: Անհամար մարդիկ արդէն եկած են տեսնելու նորան և ազգային սգաւորութեանը սահման չը կայ: Հազարաւոր մարդիկ հարիւր մղոն ճանապարհ ոտքով քայլում են այցելելու նորա դագաղին:

Լոնդոն, 19/31 մարտ: Աւստրիան և Ռուսիան կնքել են մի ժամանակաւոր վաճառականական դաշնագիր:

Լոնդոն, մարտ 22/3 ապրիլ: Երէկ գիշեր Համայնքների ժողովում, սըր Ճ. Տրէվէլիան Սկովտիայի քարտուղարը առաջարկեց մի օրինագիծ, որով պէտք է կազմուի մի յանձնաժողով Սկովտիական գործերի համար: Բալֆուրը հակառակեցաւ օրինագծին ասելով, որ այդ նշանակում է մասնատել ազգային սահմանադրութեան վերջը:

Փարիզու առաջնակարգ [illegible] դաշնագիրը վաղը կը հրատարակուի, բայց Բրիտանական պատգամաւորները վերապահած են մի քանի իրաւունքներ Պարսից ծոցի ծովային վաճառականութեան վերաբերութեամբ:

Ֆիգարօ լրագրի մէջ հրատարակուած են մի քանի լուրեր որոնցից յայտնւում է թէ Բիսմարկ հաւատացրեց Բուրսէլին (երբ նա դեսպան էր Բերլինում) և Ֆրէյցինէին, որ Գերմանիան կօգնէ Ֆրանսային տիրելու Հնդկա-Չինին և ձեռք բերելու Եգիպտոսի մէջ կորցրած իւր նախկին դերը. 1885-ից յետոյ երբ Գլադստոնը յաղթուեցաւ և Ֆրէյցինէն անցաւ իշխանութեան գլուխը, Բիսմարկը փոխեց իւր քաղաքականութեան եղանակը, և յայտնեց Բուրսէլին թէ Գերմանիան համակրում էր լորդ Սոլիսբըրիին և թէ Գերմանական կառավարութեան ոչ մի անյարմարութիւն չէր պատճառում որ Անգլիացիները գրաւած էին Եգիպտոսը: Հետեւաբար նա խորհուրդ էր տալիս Ֆրանսացիներին թողնել իրանց ցնորքը թէ Անգլիան դուրս պէտք է գայ Եգիպտոսից: Այս յայտնութիւնը վերագրւում են Ֆուրէնալին:

Թէհրան 7/26 մարտի 1894

Դրամական արժէքներ (Ղրան)

		ղրան	շահի
Պարսկական 20 դ. էշրէֆին յարժէ		35	—
» 10 » »	»	18	—
» 5 »	»	8	5
Ռուսական Ոսկին (տոյին)	»	41	—
» Մանէթը (թուղ.)	»	5	10
Անգլիական Ֆունտ	»	53	4
Ֆրանսիական Ֆրանկ	»	2	4
Տաճկական Մէճիդին	»	46	

Արտօնատէր-Հրատարակիչ՝ Անդրէաս Թ. Կոտարեանց: